

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

**Tit. XVI. De renunciatione, & permutatione Beneficiorum, ac de
pensionibus**

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

succedunt non ut suas personas referunt, sed ut parentum suorum.

21. Quæstionis etiam est, an Juspatronatus transferri possit titulo legati? De hac re agit Panor. in c. cum sæculum 13. de jurepatr. n. 6. ubi cum Joan. Andr. resolvit posse transferri, quia legatum est quædam donatio à testatore facta, ex §. 1. instit. de legat. adeoque sicut Juspatronatus donari potest, ita & posse legari. Censet tamen, si tale legatum fiat in favorem laici, requiri consensum Episcopi, sicut in c. illud 5. eod. n. 5. docuerat in donatione requiri: jura enim quæ concedunt Juspatronatus in successione transferri, loquuntur communiter de hæredibus, non autem de legatariis, ut in c. filiis 31. 16. q. 7. & c. 1. de Jurepatr.

T I T. XVI.

*De renunciatione, & permutatione Beneficiorum,
ac de pensionibus.*

1. Dicitum in superioribus est quomodo Beneficia acquirantur à Clericis; dicendum supereft quomodo ab ipsis eadem Beneficia dimittantur: cum autem dupli via id præstari possit, videlicet renunciatione, & permutatione, de utraque agendum breviter hic est, ut tractatui beneficiario terminus imponatur.

G 3

2. Re-

2. Renunciatio Beneficii est spontanea Beneficii dimissio legitimè facta, ex qua sit, ut Beneficium vacet, adeoque alteri possit à Collatore conferri. Ita colligitur ex Rebus. in praxi benef. p.3. tit. de resignat. Azor. p.2. lib. 7. cap. 18. q. aliisque passim.

3. Dividitur in tacitam, & expressam. Renuntiatio tacita est, cum quis aliquid agit, quod vel ex natura rei, vel ex statuto Juris opponitur retentioni beneficii: in quo casu, etiamsi expressis verbis Clericus non renunciet beneficio attamen per consequentiam censetur eidem renunciare, ut contingeret v. g. si aliquis Clericus beneficiarius etiam minoribus tantummodo Ordinibus institutus Matrimonium contraheret, aut in Religione solemniter profiteretur, aut miles factus arma caperet, & in bello pugnaret, & sic de reliquis, quibus actibus est annexa de Jure vacatio beneficii, ut constat ex c. 1. de clericis conjug. c. Beneficium 4. de regular. in 6. aliisque relatis à Glos. in cap. fin. de clericis non residentib. v. redierint. Renunciatio expressa est, per quam expressis verbis, aut scripto juxta formam à jure statutam, coram Ordinario dimititur beneficium.

4. Ejusmodi expressa renuntiatio subdividitur in puram, seu simplicem, aut absolutam, & in conditionalem. Renunciatio primi generis est, quæ sit absque ulla conditione, vel pacte,

in

in quo casu Collator beneficij est liber ad illud conferendum cui voluerit. Renunciatio non pura, seu conditionalis est quæ sit adjecta aliqua conditione, ut puta sub conditione annuæ pensionis solvendæ, aut sub conditione quod beneficium resignatum conferatur certæ personæ, & non aliter, cujus generis resignatio vocari solet resignatio in favorem alterius.

5. Ad valorem cujuscumque renunciationis requiritur consensus Superioris Ecclesiastici, ex c. Admonet 4. de renunciat. Sicut enim sine Superioris authoritate nemo potest Ecclesiasticum beneficium obtainere juxta c. i. de reg. jur. in 6. ita sine eadem nemo potest illud dimittere: quia *omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur*, c. i. de reg. jur.

6. Superior autem, cujus authoritas ad renunciationem requiritur, ille est, non qui præcisè habet potestatem instituendi beneficiatos, seu conferendi beneficia; sed qui facultatem habet eosdem destituendi, seu deponendi adeoque supra ipsos jurisdictionem habet, ut post Innoc. docet Glos. in Clem. unica de renunciat. v. manibus. Renunciatio enim habet vim destitutio-
nis, siquidem beneficiatus mediante renuncia-
tione definit esse beneficiatus: adeoq; nemo po-
test renunciationem admittere, nisi qui potest
Clericum destituere, seu beneficio privare.

7. In particulari autem ejusmodi Superior

est in primis Summus Pontifex, qui quaslibet potest quorumlibet beneficiorum renunciationses admittere, cum certi juris sit ad ipsum pertinere plenariam omnium beneficiorum Ecclesiasticorum dispositionem, c. 2. de præb. in b. Alii inferiores Prælati, quales sunt Episcopi, possunt admittere renunciationses puras, & absolutas beneficiorum illorum, quorum destitutio ad ipsos pertinet: idque extenditur à Flam. Parisio lib. 7. de resig: q. 14. n. 6. & ab Azor. p. 2. lib. 7. c. 25. q. 9. etiam ad beneficia Summo Pontifici reservata, quæ tantummodo reservata sunt quo ad collationem, unde Ordinarius quamvis non possit illa conferre, non tamen prohibetur Clericos delinquentes ipsis privare, adeoq; nec prohibetur ipsorum resignationses admittere. At indiscriminatim admittere nequeunt renunciationses conditionales, quæ scilicet fiant in favorem certæ personæ, aut sub conditione annuæ pensionis solvendæ: quia ejus generis renunciationses posse fieri solum in manibus Summi Pontificis, docet communis sententia apud Rebus. in praxi tit. de renunciat. condition. & apud Parisium lib. 6. de resignat. sumiturque etiam ex expressa Constit. B. Pii V. quæ est 58. in Bullar. & incipit *Quanta Ecclesiæ Dei*, ubi etiam causæ declarantur, quibus duntaxat intervenientibus admitti possint renunciationses puræ, & absolute ab Episcopis.

8. Quod

8. Quod si ex autoritate legitima contin-
gat fieri aliquam ejusmodi renunciationem in
favorem alterius, & non aliter, debet Superior
illam admittens conferre beneficium ei, in cu-
jus favorem fuerit resignatum, supposito quod
sit idoneus juxta Sacros Canones, ut tradit Re-
buff. loco cit. n. 4. Resignatum enim fuit sub ea
conditione, adeoque ea conditione non adim-
pleta, non censetur facta resignatio: quia actus
conditionalis effectum non habet, nisi conditio
sub qua factus est adimpleatur, ex l. cedere diem
213. ff. de verbor. signific. & l. sub conditione 16. ff.
de conditione indebiti.

9. Excipi tamen debet casus, in quo resig-
nator infra 20. dies post factam resignationem
moriatur: tunc enim resignatio caret omni va-
lore, & beneficium censetur vacare per obitum,
ex reg. 19. Cancellariae Apostolicae: ad vitandas sci-
licet fraudes, & ne disponatur de beneficiis per
modum ultimae voluntatis, sicut disponitur de
bonis patrimonialibus.

10. Quæstionis est utrum ille, qui Benefici-
um resignat in favorem alterius, teneatur assu-
mere digniorem, an satis sit assumere dignum?
Sed de hac re videri potest Gabr. Vasq. opusc. de
beneficiis cap. 2. §. 3. dub. 7. Azor. p. 2. lib. 6. cap. 15.
q. 10. Castrop tract. 13. de beneficiis Ecclesiasticis
disp. 2. punto. 11. n. 11. aliique ab ipsis citati.

11. Hactenus dicta de resignationis validita-

te procedunt, supposito quod aliunde particu-
laris aliqua circumstantia beneficii resignatio-
nem non impedit, cuius generis circumstan-
tia inter reliquas una est, si agatur de beneficio,
cuius titulo sit aliquis ordinatus in sacris, de hoc
enim expresse decernitur in Trid. sess. 21. de refor.
cap. 2. ut resignari non possit, nisi facta mentio-
ne, quod ad illius beneficii titulum sit promo-
tus: neque ea resignatio admittatur, nisi con-
stituto, quod aliunde vivere commode possit: &
aliter facta resignatio nulla sit. Item ejusdem
generis circumstantia est de stylo Curiæ pro be-
neficiis residentiam postulantibus, si nondum
per triennium possessa fuerint, in quo casu eo-
rum resignatio non admittitur, si præsertim sit
in favorem, seu sub reservatione pensionis: un-
de renuncians tenetur declarare tempus, à quo
beneficium habuit, Paris. de resign: lib. 3. q. 2. nn.
21. Garz. de benef. II. p. cap. 3. à n. 45. quos citat,
& sequitur Castrop. in tract. cit. diss. 5. puncto 2.
§. 5. num. 9.

12. Ejusdem demum generis circumstantia
est, si resignationi in favorem alterius factæ, ad-
misceatur reservatio accessus, regressus, & in-
gressus. nomine reservationis accessus intelli-
gitur illa reservatio per quam alicui reservare-
tur potestas accedendi ad beneficium, seu illius
possessionem capiendi, quam antea non cœpit
ex aliquo impedimentoo, quo durante interim
bene-

beneficium ab alio possideatur, ut puta si beneficium destinatum puerō, interea conferatur alteri ea conditione, ut puer possit propria auctoritate ad illud beneficium accedere ejusque possessionem capere, postquam pervenerit ad aetatem legitimam. Nomine reservationis regressus venit ea reservatio, per quam renuncianti beneficium ab ipso possessum tribueretur facultas revertendi propria auctoritate ad idem beneficium resignatum, si praemoriatur resignarius. Nomine reservationis ingressus intelligitur ea reservatio, per quam habenti ius, & titulum beneficii, sed nondum ejus possessionem, illudque resignanti, daretur potestas, ut si resignarius praemoriatur, beneficium dimissum ipse propria auctoritate accipiat, ejusque possessionem adeat. Videri potest Rebus. in praxi p. 3. tit. de regressibus.

13. Ejusmodi regressus, & accessus prohibentur expresse à Trid. sess. 25. de refor. 6.7. & recentius à B. Pio V. in Constit. Romani Pontificis providentia edita anno 1571. quæ in Bullario est 134. inter Constitutiones ejusdem Pontificis: ut videlicet de Ecclesia Dei tollatur omnis hæreditatia beneficiorum Ecclesiasticorum successio, simulque libertati provideatur beneficiorum hujusmodi, & ut de persona magis utili, & idonea, prout requiritur, facilius provideri valeat; quæ rationes desumuntur ex ead. cit. Constitut.

14. Resignationem factam subsequi debet promulgatio; seu publicatio, quæ quomodo, & intra quantum temporis facienda sit, videri potest expressè decretum in Constit. Greg. XIII. quæ incipit *Humano vix judicio* & in Bullar. est §5. inter Constitutiones ejusdem Pontificis. Qua de re fuse agit Azor. p. 2. lib. 7.c. 24. Castrop. tract. 13. disp. 5. punto 2. §. 6. aliquie ab ipsis citari.

15. Alter modus quo à Clericis beneficium dimittitur, est permutatio, quæ tunc dicitur fieri, quando duo Clerici sua Beneficia dimittunt, ut alter alterius beneficium consequatur, ut tradunt communiter Doctores in tit. *de rerum permuat.* qua de re tractatum ediderunt Ægidius Bellamera, Fridericus Senensis, Petrus Ubalodus Perusinus, & Petrus Andreas Gambarus.

16. Permutationem hujusmodi permisam esse in Jure Canonico manifestum est tum ex pluribus Juribus sub rubr. *de rerum permut.* tum ex hac tenus dictis de renunciatione, cum permutatio nihil aliud sit quam mutua & reciproca duorum Beneficiorum resignatio facta à duobus beneficiatis, ut Beneficium unius alteri concedatur.

17. Id tamen intelligendum est, dummodo serventur leges pro legitima permutatione præscriptæ. Inter has illa præcipue curanda est, ut propria authoritate non fiat, sed authoritate

Su-

Superioris , ut constat ex supradictis n. 5. alias non solum permutatio esset nulla , sed etiam Simoniacæ , ut tradunt communiter Doctores , Rebuff. in praxi 3. p. tit. de permut. Suar. lib. 4. de Simon. c. 31. aliquique passim , sumiturque ex c. Quæsum 5. de rerum permut. aliisque Juribus; ac præterea uterque ita permutans spoliandus penitus esset in poenam Beneficio juxta textum in c. Cum olim , 7. eod.

18. Alia quoq; permutationis est lex ut non fiat nisi inter duos: prohibita enim est & simonia-
ca species illa permutationis , quam Canonistæ triangularem aut quadrangularem appellant ,
ut puta si Titio tuum beneficium resignes , ut
Titius beneficium suum resignet tuo Nepoti:
eiusmodi enim non tam esset permutatio , quæ
non nisi inter duos esse potest , sed contractus
quidam innominatus Facio ut facias , five Do
ut des qui à Jure Canonico circa spiritualia re-
probatus est , eo quod in spiritualibus interdi-
cta sit omnis pactio , omnisque conventio , ex
c. fin. de Pactis. Ita Garz. 11. p. de Benef. c. 4. n.
22. Azor. p. 2. lib. 7. c. 30. q. 6. aliquique passim.

19. Alia etiam permutationis conditio est ,
ut si permutentur Beneficia inæqualia , excessus
unius non compensetur pecunia aut alio tem-
porali pretio æstimabili , sed tantummodo nu-
da Beneficia permutentur. Quod locum ha-
bet , non solum si excessus sit in dignitate au-

alio spirituali , sed etiam si sit tantummodo excessus in fructibus temporalibus , supposito quod talis excessus sit annexus titulo Beneficii : quia in eo casu interveniret quædam venditio Beneficii , adeoque Simonia committeretur ; nam ut dicitur in cap. Si quis objicerit 7. 1. q. 3. Quisquis horum alterum vendit , sine quo nec alterum provenit : neutrum invenditum derelinquit . Videri potest Suar. lib. 4. de Simon. c. 34.

20. Alia demum permutationis est lex , ut non fiat nisi ex legitima causa , ex c. Quæsum 5. de rerum permut. §. Si autem , qualis tantummodo est aliqua Ecclesiæ necessitas , ut qui uni loco minus est utilis , alibi se valeat utilius exercere , ut tradunt communiter Doctores , ex eod. c. quæsum. Solus igitur favor permutantis , aut privatum ejus commodum tempore non est causa sufficiens approbandi permutationem.

21. Superior autem , cui de jure communi facultas competit approbandi permutationem , est Episcopus ad quem cæteroquin pertineat in iis beneficiis institutio , & destitutio , supposito quod sermo sit de permutatione quæ simpliciter fiat inter beneficia sine adjectione oneris seu pensionis ex alterutra parte ; nam de adjectione pensionis paulò post dicetur. Desumitur hoc assertum ex cit. c. Quæsum in iis verbis Si autem Episcopus , & ex c. unico de re-

ram

rum permut. in 6. ibi in manibus tuis ipsa resig-
nant. Inde sit quod si Beneficia permutanda
reperiantur in diversis diæcesibus, necesse sit ut
ea permutatio ab utroque Episcopo autoritaté
accipiat, ut docet Glos. in cit. cap. unico de re-
rum permut. in 6. v. collationem. Nullus enim
Episcopus disponere potest de Beneficio alienæ
Diæcesis.

22. Quæstionis est, quid hic intelligatur no-
mine Episcopi; & utrum Prælati Episcopis in-
feriores, ad quos cæteroquin pertineat Bene-
ficiorum collatio, & institutio, possint autho-
ritatem permutationi præbere? Communis
resolutio primæ partis est, nomine Episcopi
hic intelligi qui habet jurisdictionem Episcopa-
lem, etiam si dignitatem Episcopalem non ha-
beat, ut post Glos. in Clem. uni. de rerum permut.
v. conferantur tradit Suar. l. 4. de Sim. c. 32 n. 11.

22. Resolutio autem secundæ partis com-
muniōr & magis recepta est, inferiores Præla-
tos quamvis cæteroquin habentes potestatem
Beneficiorū collativam, non posse authori-
tatem permutationi præbere si jurisdictionem
Episcopalem non habeant, nisi titulo præscri-
ptæ consuetudinis id obtinuerint. Videri po-
test Suar. ibid. n. 14.

23. Denique quia nonnunquam contingit
Beneficium aliquod à Clericis dimitti vel per-
mutari ex autoritate Superioris cum reserva-
tio-

tione annuæ pensionis solvendæ , dicendum a
liquid breviter hic est de pensione.

24. Nomine pensionis intelligitur commun
niter à Canonistis certa portio fructuum ex a
liquo Beneficio Ecclesiastico justa de causa ad
tempus detracta & separata , quæ datur alicui
ad vitam ejus commodè sustentandam. Solet
illa aliquando concedi occasione renuncia
tionis aut permutationis , vel ad aliquam li
tem , & controversiam circa Beneficium diri
mendam , vel demum ex eo quod aliquis sit de
Ecclesia aut de Rep. Christiana benemeritus,
cui propterea aliqua pensio designatur.

25. Duplex assignari solet pensionum species.
Alia enim dicitur pensio laica , alia clericalis.
Pensio laica , seu temporalis est , quæ laicis da
tur propter aliquod officium vel obsequium
temporale præstandum ab ipsis , aut aliis præ
stitum. Pensio Clericalis est quæ solis Clericis
datur ut Clerici sunt: eaque est vel simpliciter
spiritualis , qualis est quæ Clericis datur propter
aliquod spirituale ministerium exercendum;
vel mixta , qualis est , quæ Clericatum exigit,
non tamen datur ad spirituale ministerium,
sed ob aliam causam , puta propter Clerici pau
pertatem , senectutem , litis compositionem ,
resignationem Beneficii.

26. Hæc dicta procedunt attento jure anti
quo : at de jure recentiori post Constitut. B. Pii

V.

V. quæ incipit *Ex proximo*, & est 135. in ordine Bullarum ejusdem Pontificis in Bullario, cum omnes Clerici Pensionarii obligentur titulo pensionis recitare Officium parvum B. Virginis, ita ut si recitationem omiserint, peccent & fructus pensionis non faciant suos, quemadmodum ex decreto Concilii Later. sub Leone X. ses. 9. de ref. Curia §. Statuimus & ex cit. Const. B. Pii, omnes Clerici Beneficiati titulo Beneficii tenentur recitare Horas Canonicas; quælibet pensio Clericalis, dici potest spiritualis, ut pote data propter spirituale ministerium. Unde fit etiam omnes ejusmodi pensiones esse invendibiles absque Simonia.

27. Pensionem Beneficiis imponi posse à Summo Pontifice, indubitati juris est, cum ad ipsum pertineat plenaria Beneficiorum dispositio c. 2. de præb. in 6. & Clem. i. Ut lite pendentie. Quinimo de Stylo Curiæ, solius Summi Pontificis est posse Beneficiis pensionem imponere, quod etiam deducitur ex præscripto Sacrorum Canonum, juxta quos Ecclesiastica Beneficia non possunt ab inferioribus prælatis cum diminutione conferri, ut patet ex c. unico. ut Ecclesiastica Beneficia sine diminut. conseruantur. Ita Suar. lib. 4. de Sim. c. 24. n. 37. & c. 34. n. 16. Azor. p. 2. lib. 8. c. 6. q. 1. aliique.

28. Dixi Beneficiis pensionem imponere. nam ut ibidem rectè notat Azor: aliud est impone-re

re pensionem Beneficio, aliud Beneficiario: pen-
sio enim quæ in ipso beneficio imponitur, est
onus, & servitus in beneficio constituta, ac
proinde non cessat morte beneficiarii, sed trans-
mittitur ad Successorem; at pensio, quæ imponi-
tur beneficiarii personæ, ad Successorem in be-
neficio non transmittitur, sed ipsius beneficia-
rii, cui imponitur morte finitur. Quod igitur di-
ctum est de Stylo Curiæ esse solius Summi Pon-
tificis pensiones imponere, intelligi potissimum
debet de pensionibus, quæ beneficio imponan-
tur. Quod enim attinet ad pensiones, quæ im-
ponantur beneficiario, non est universaliter in-
terdictum Episcopis illas constituere; cum con-
stituere possint causa transactionis, ex c. *Nisi 21.*
de Præb. Si videlicet casus contingere in quo su-
per uno, eodemque beneficio esset jus dubium
seu controversia inter duos Clericos, in quo
casu Episcopus ad componendam litem posset
decernere, ut unus beneficium habeat, sed si-
mul alteri pensionem solvere teneatur: ita ta-
men ut non ipsum beneficium, sed persona be-
neficiarii maneat onerata: ne forte circa pro-
ventus aliqua videatur facta sectio beneficii:
ita quod ipso beneficiario defuncto, successor
ipsius ad præstationem pensionis minimè te-
neatur, juxta textum expressum in eod. cap.
Nisi. Atque ita Azor. in cit. cap. 6. q. 1. inter-
pretatur Authores qui citari solent pro senten-
tia

tia afferente posse ab Episcopis pensiones imponi.

26. Plura alia de pensionibus videri possunt apud Gigan. in tractatu de Pensionibus, Castrop. tract. 13. disp. 1. punct. 11. Azor. p. 2. lib. 8. c. 5. & seqq. aliosque ab ipsis citatos.

T I T. XVII.

De Regularibus, & Abbatibus.

1. Præter Clericos, de quibus haetenus in superioribus egimus, est aliis personarum status in Ecclesia; qui quamvis ex Clericis, & laicis componatur, participat tamen individuali privilegia Clericorum, ac propterea de illo agendum breviter hic est, ut primam institutionum partem, quæ est de Personis Ecclesiasticis absolvamus:

2. Status autem iste est status Religiosus, cuius essentia in eo sita est, ut per tria substantialia vota perpetuæ paupertatis, castitatis, & obedientiæ homines dirigant ad perfectionem Christianæ Charitatis sub jurisdictione Superioris, qui possit illos corrigeri, & ad servandam regularem disciplinam cogere; simulque sit idem status per Sedem Apostolicam approbatus. Ita desumitur ex Laym. Theol. mor. lib. 4. tract. 5. c. 1. aliisque ab ipso relatis.

3. In